

רצון ה' בכל אבר ואבר מאברי האדם

על הפסוק [ויקרא י"א ב'] 'זאת החיה אשר תאכלו' המליץ במדרש תנחומא את הפסוק [תהלים מ' ט'] 'לעשות רצונך א-להי חפצתי ותורתך בתוך מעי'. וכותב המדרש אשריכם ישראל שבכל אבר ואבר שבכם נתן מצוה. כתב השפ"א "ככל דבר נתן ה' יתברך מצוה צ"ע שיש בכל איש ישראל רצון אחת לה' יתברך כמו שכתבו ז"ל [תענית י"א ב'] "לצוות יראה אדם כאלו קדוש שריו בתוך מצוה מצוה", אך הצרה בצדה הרצונות אחרים שנמצאים באדם מכח היצר הרע והם אורחים שלא יוכלו רצון אחת להתרחק בלבם כראוי". הרצון האמיתי של יהודי הוא לעשות רצון הבורא. כאשר מנקים ומזככים את הרצונות, מגיעים לעומק רצון האדם שהוא עשיית רצון הבורא. בתוך המעיים שלנו שריו "קדוש".

פירוש "נפש" הוא רצון, כמו שאמר אברהם לבני חת "אם יש את נפשכם" [בראשית כ"ג ח']. בפסוק כתוב [ויקרא י"א מ"ג] "אל תשקצו את נפשותיכם", ופירושו לפי הנ"ל הוא לא להחריב ולקלקל את הרצונות הטהורים ע"י אכילת מאכלות אסורות. אל תשקץ את הנפש-רצון שלך. ובכך מבואר ההמשך [י"א מ"ה] "אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים והייתם קדושים כי קדוש אני". ולכאורה, אין קשר בין איסור אכילת שקצים לבין יציאת מצרים ואיך הפסוק מקשר ביניהם? אלא, כשהוציא הבורא את עמו ממצרים, הוא הוציא אותם ממצרי היצר הרע, ונטע בהם לעולמים את נקודת הרצון האמיתי האמורה. "אל תשקצו את נפשותיכם" היזירו והישמרו לנפשותיכם לרצון הנטוע בכם, מאז הוצאתי אתכם ממצרים ובה אדם מובטחים כי תזכו להגיע לחוף מבטחים. וכלשון השפ"א "כי ה' יתברך הוציא את בני ישראל ממצרים, ולכן את כק הוא ישמור מצוה מצוה הרצון, ממיילא יוכל להתרחק ולתפוש כל האורף להפוך את יתברך". "כל הגוף" דייקא! וכמו שכתוב במדרש שהבאנו – כנגד כל אבר יש מצוה.

זה שופך אור חדש על הפסוק "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו". השומר פיו ולשונו - שומר את עצמו מצרות "נפשו", כלומר מגן על עצמו מפני השפעת המיצרים-צרות-מצרים שהוא מביא על עצמו ועל מערכת רצונותיו כשאינו שומר פיו ולשונו. לפה יש כוח אדיר להשפיע על רצון האדם ועליו לשמור עליו מכל משמר.

עד כאן למדנו על סור מרע. אם מתרחקים מהרע, היצר נכבש והנקודה האלוקית מתרחבת. ומצאנו גם ביטוי בצד החיובי [תהילים פ"א י"א] "אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים, הרחב פיך ואמלאהו". ה' הוציא אותנו מה"מיצרים"-מצרים של רצונות שפלים, ואיפשר לנו להרחיב את הפה בדיבורים טובים ואמיתיים, והתוצאה והשכר יהיו "ואמלאהו" – ה' ימלא את רצונותינו.

אפשר להתחיל את מלחמת כיבוש היצר עם אסטרטגיית "סור מרע" אבל יש מהלך נוסף שגורס שאפשר להתחיל ב"עשה טוב". מתדבקים במעשה טוב ובכך מדכאים את היצר. "איברא, עט זה אמת, שאט אדם מתדבק ה' טובה ומחייב כל נפשו ורצונו להשייט, על ידי זה לא יבוא עט כן לידו לצון אחר". לא די בעשייה יבשה של המצוה אלא צריך דבקות-נפשית-אמיתית-וכנה.

[עפ"י שפת אמת תרל"ז וס' שפתי דעת]

היסוד היוצא לעבודת ה': צריכים לדעת שהרצון האמיתי בעומק האדם הוא לעבוד את ה' וכל "בלבולי המוח" הדוחפים את האדם למעשים רעים הם מכוח היצר הרע. ויש שני דרכי לחימה נגדו: א] סור מרע, ובמיוחד שמירת הפה. אם שומר עצמו כראוי, באופן טבעי ואוטומטי, האינסטינקטים האלוקיים יבואו לידי ביטוי. ב] עשה טוב ע"י דבקות במעשים טובים.

חשוב מאוד לא להזדהות עם היצר ורצונותיו אלא צריך לראות אותו כאויב זר הבא מבחוץ [עפ"י ציווי אלוקי!!] כדי להכשיל אותו. "לא יהיה בך אל זר" – אל תתן לעצמך להרגיש שיש "בך" אל זר, דהיינו היצר הרע.

"מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו טמאים הם לכם"

בראש השנה דף ט"ז ע"ב נאמר וא"ר יצחק חייב אדם לטהר עצמו ברגל שנאמר ובנבלתם לא תגעו. הנה גוף דברי הגמ' צ"ע, דהא הכתוב אסר רק לטמא את עצמו, ומנ"ל דחייב לטהר א"ע אם הוא כבר טמא? וצ"ל שסברת הגמרא היא, שכיון שאסרה תורה שלא לטמא, יש לדון מזה ממילא גם כן חיוב הסרת טומאה אם ישנה.

ואולם בב"מ דף צ' ע"ב אמר ישב לו קוץ בפיה מהו עיי"ש דהוא שם איבעיא דלא איפשיטא לעניין לאו דלא תחסום שור בדישו, אם יש ללמוד ממנו חיוב גם כן להסיר חסימה אם ישנה היינו בישב קוץ בפי השור שיהיה חייב ליטלו מפיו שיוכל לאכול והרי דהש"ס מסופק בזה אם יש לדון חיוב הסרת דבר שהוא מאיליו ממה שאסרה תורה עשותו בידים ואילו כאן פשיטא ליה דדנין זה מזה, וצע"ק.

"יין ושכר אל תשת"

בפרטי המצוות בתחילת הל' ביאת מקדש כתב הרמב"ם ז"ל יש בכללן ט"ו מצוות: א' שלא יכנס כהן שכור למקדש. ב' שלא יכנס כהן פרוע ראש וכו' ובסו"ד כתב שלא יעבוד בעל מום ושלא יעבוד זר ע"כ. ויש לדייק דבתרתי קמאי כתב שלא יכנס, ובתרתי בתראי כתב שלא יעבוד ומשמע דפרוע ראש ושתווי יין לא בעינן עבודה וחיובין בעצם כניסתם למקדש ועבודה לא מעלה ולא מורידה בהם ודוקא בבע"מ ובזר הצריך הרמב"ם עבודה. וצ"ע דהרמב"ם עצמו ס"ל דאף שתווי יין ופרוע ראש בלא עבודה אינו חייב מיתה דכתב שם פ"א ה"א ז"ל כל כהן הכשר לעבודה אם שתה יין אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס ועבד עבודתו פסולה וחיוב מיתה בידי שמים שנאמר ולא תמותו יעו"ש. וכ"כ גבי פרוע ראש שם ה"ח ז"ל כהן שגדל שערו אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס ועבר חייב מיתה בידי"ש כשכור שעבד. ושם ה"ט"ו כתב "יראה לי שכל כהן הכשר לעבודה אם נכנס מן המזבח ולפנים והוא שתוי יין וכו' או פרוע ראש וכו' אע"פ שלא עבד עבודה, ה"ר"ז לוקה הואיל והוא ראוי לעבודה ונכנס בשעת עבודה מנוול ככה והרי הוא מזהר שלא יכנס וכו' ע"כ. הרי דעל כניסה בלבד יש רק מלקות ונמצא להרמב"ם דגם בשתווי יין ופרוע ראש יש חילוק בין עבד לאופן שלא עבד לענין חיוב מיתה בידי"ש וא"כ למה לא הזכיר בפרטי המצוות שתווי יין ופרוע ראש שעברו כמו שהזכיר בזר ובטמא.

הנראה בדעת הרמב"ם דס"ל דחלוק יסוד חיוב המיתה בשתווי יין ופרוע ראש בעיקרו מחיוב המיתה בזר וטמא, דבזר וטמא יסוד האיסור הוא בעבודה היינו שמצווים שבמצב כזה לא יעבדו עבודה ואם עבדו מתחייבים מיתה על עבודתם דעבודת זר וטמא מחייבת מיתה, וע"כ הזכיר שם הרמב"ם שלא יעבדו כיון שזהו יסוד איסורם. משא"כ בשתווי יין ופרוע ראש יסוד האיסור בהם הוא שלא יכנסו למקדש וזהו שם איסורם וכלשונו שם "שלא יכנס כהן שכור למקדש" אלא דילפינן מקרא בתו"כ הובא בכס"מ שם דבעינן כניסה שיש עמה עבודה דוקא אבל אין העבודה בזה אלא תנאי בגדר הכניסה למקדש דרק בביאת מקדש לעבודה ועבד הוא דחייב מיתה אבל עיקר יסוד חיובו גם כשעבד הוא על כניסתו למקדש ובזה ס"ל להרמב"ם דאף דלענין חיוב מיתה בעינן כניסה שיש עמה עבודה, מ"מ יש איסור לאו מיד בכניסתו אפילו שלא עבד ולוקה מן התורה.

ולפי"ז נראה פשוט בדעת הרמב"ם דס"ל דכל מה דבעינן עבודה תמה הוא כשיסוד האיסור הוא בעצם העבודה משא"כ אם יסוד האיסור הוא הכניסה למקדש והעבודה אינה אלא תנאי בהכניסה הרי בזה לא בעינן עבודה תמה וסגי לזה בעבודה כל שהיא ולא נאמר דין עבודה תמה אלא כשהחיוב הוא מחמת העבודה עצמה ומשו"ה לא הזכיר הרמב"ם דין עבודה תמה בשתווי יין אלא בחיובא דטמא ובע"מ ושלא רחוך יו"ר, שיסוד חיובם הוא כאמור שלא לעבוד עבודה ובזה נאמר שאין חייבין מיתה אלא על עבודה תמה משא"כ בשתווי יין ופרוע ראש דעיקר חיובם הוא על הכניסה שפיר מחייבי מיתה גם על עבודה שאינה תמה וכמ"ש.

ויש להוכיח עוד כן בדעת הרמב"ם דיסוד החיוב בשתווי יין הוא על כניסתו למקדש ממש"כ הרמב"ם שם ה"ט"ז ז"ל ודין הנכנס ככה מן המזבח ולפנים ודין היוצא משם אחד הוא כיצד כגון ששתה רביעית יין בין האולם ולמזבח או קרע בגדיו שם ויצא לוקה וכן אם עבד ביציאתו חייב מיתה עכ"ל. ועי' בכס"מ שם שהביא ד' התו"כ דילפי' לה מקרא דיציאה כביאה ע"ש והנה מאי דבעי' ריבוי ע"ז ובשלמא לענין ששתה יין בפנים ויצא דלוקה הוא חידוש דאינו חייב דוקא על הכניסה כשהוא שתוי אלא אף היציאה ה"ה כביאה. אכן צ"ב מה הוסיף שאם עבד ביציאתו חייב מיתה הא פשיטא שאם עבד כשהוא שתוי יין דחייב מיתה ומה איכפ"ל דהוא בדרך יציאתו שהרי חיובו הוא על העבודה ומבואר להדיא בזה כמש"נ דיסוד החיוב בשתווי יין אינו על העבודה בעצמה כלל אלא על כניסתו למקדש והעבודה אינה אלא תנאי בהכניסה, ובזה היה ס"ד דעבודה ביציאה לא מעלה ולא מורידה וחיידש הרמב"ם דהא דנתרבה יציאה כביאה הוא אף לענין עבודה וחיוב מיתה ע"ז.

לפי"ז נראה שבבמה לא שייך לאסור את העבודה לשתווי יין ופרוע ראש כיון דכל עיקרו של האיסור הוא איסור כניסה למקום המקודש, ובבמה שאין קדושת מקדש, אין גם איסור כניסה. וע"ע בטהרת הקדש [זבחים ט"ו ע"ב תוד"ה אביא] שדן בדיון שתווי יין ופרוע ראש בבמה וכתב להוכיח מדברי התוספות דשתווי יין ופרוע ראש כשירין בבמה. וברמב"ן מפורש כן. ויש להאריך בפרט זה ובעוד דינים אבל מה שהלב חושק – הפנאי עושק!

[עיי' בכל זה בס' בד קודש ח"ג סי' נ"ו, שיח ערב קדשים סי' י"ג, שיעורי הרב סנהדרין כ"ב, ב, שיעורי הגר"ד זבחים, הגר"ח על הרמב"ם פ"א מהל' ביאת מקדש ה"ט"ו, הערות הגר"י הוטנר על פי' רבינו הלל לתו"כ שמיני, ס' תורת הבמה עמ' קס"ט, ס' מצות המלך מצות ל"ת ע"ג ועוד ועוד וחדלו לספור כי אין מספר]

"וַיִּקְחוּ בְנֵי אֱהֲרֹן נָדָב וָאֶבְיָהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם".

בפירוש הר"י אברבנאל כתב, שחטאם של נדב ואביהוא היה שהקטירו את הקטורת שניהם ביחד, וזה היה שלא כדיון, כי הקטורת נקטרת באחד ולא בשנים. ויש לבאר דבריו, שלא דוקא הקטורת נעשית באחד ולא בשנים, אלא בכל עבודה שבמקדש הדיון כן, שלא היתה נעשית בשנים, אלא רק באחד, וכמו שכתב החינוך במצוה שפ"ט, דכמו שלוי היה אסור לו לסייע ללוי חבירו ואם עבר וסייע חייב מיתה בידי שמים, כדאיתא בערכין [י"א:]. כך לכהן אסור לסייע לכהן אחר וכפי שמסיים שם החינוך "ומן הדומה, כי הכהן שסייע במלאכת חבירו הכהן, גם כן במיתה". והחינוך כתב מילתא בטעמא כדרכו, "משרשי המצווה, לפי שעבודת המלאכה, להשמר מאד מן היאוש מן העצלה והשכחה, ואין ספק, כי כל מלאכה המוטלת על שני אנשים או יותר, הפשיעה מצויה בו יותר ממלאכה

המוטלת על האחד לבדו, כי הרבה פעמים יסמכו שניהם כל אחד על חבירו ותבטל המלאכה מביניהם זה דבר ברור לכל אדם". וכן כתב הרמב"ם [במורה נבוכים ח"ג פמ"ה], וכן הזהיר כל אדם מעובדי המקדש שלא יתעסק במלאכת חבירו, כי המלאכות והעסקים המסורים לרבים אם לא ייוחד כל איש למלאכה מיוחדת, יפול התרשלות והעצלה מן הכל. ודרך משל אמרו זכרונם לברכה (בב"ב כ"ד): על כיוצא בזה, קדרה דבי שותפי לא חמימא ולא קריא.

וא"כ י"ל, שהאברבנאל ס"ל כהחינוך והרמב"ם במורה, וכיון שנדב ואביהוא עברו על זה והקטירו בשניים, נתחייבו מיתה בידי שמים ולכן ותצא אש מלפני ה'.

והנה האבן עזרא לעיל (א', ה') עה"פ "ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב", כתב, שכתוב "ושחט" בלשון יחיד ואילו וזרקו את הדם בלשון רבים, כי השחיטה צריכה להיות ביחיד ואילו זריקת הדם ברבים. ומכאן, שהאבן עזרא ס"ל, דעבודה בשניים כשרה, שהרי הדם נזרק ע"י רבים וזה דלא כהחנוך והרמב"ם. והנה דברי האבן עזרא שכתב דשחיטה רק ביחיד, קשה מחולין ל"ו. דרבי אליעזר ברבי שמעון ס"ל אמנם דאין שנים שוחטין זבח אחד, אבל חכמים נחלקו שם וס"ל דשנים שוחטין זבח אחד והלכה כחכמים, וכן כתב הרמב"ם בפ"א מהלכות פסולי המוקדשין ה"ה. וגם קשה מה שכתב שזריקה היתה ע"י רבים, דמלישנא דמתניתין ביומא כ"ה. לגבי הפייסות, מי שוחט, מי זורק, מי מדשן מזבח הפנימי, משמע, שרק כהן אחד היה זורק והפייס על הזריקה היתה כמו הפייס על השחיטה ואם אחד שוחט, א"כ גם אחד זורק.

ובשו"ת בית יצחק או"ח סימן ל"ה כתב לישב, כיצד אמרו חכמים בחולין (שם), דשנים שוחטין הזבח, הרי לפי החינוך כל עבודה היתה צריכה להעשות ביחיד, ואסור לכהן אחד לסייע לכהן חבירו. וכתב לתרץ, דשחיטה אינה צריכה להיות ע"י כהן, דשחיטה כשרה בזר וא"כ אין בזה כל סיוע לכהן, דרק לכהן אסור לסייע לחבירו. אך לפי הטעם שנתבאר בחינוך וברמב"ם, דטעם האיסור הוא, משום קדירא דבי שותפי, א"כ טעם זה הרי שייך גם בבי ישראלים. ואולי כיון דשחיטה לא הוי עבודה, אינה חשובה. יוצא איפוא, שדברי האבן עזרא קשים בתרתי, במה שכתב ששחיטה דוקא ביחיד, דהוי שלא כדברי חכמים בחולין ל"ו. ואף לפי דברי החינוך והרמב"ם דכל עבודה ביחיד, אבל כיון ששחיטה אינה עבודה וזר כשר בה א"כ יכולה שתעשה ע"י שנים או יותר. וכן קשה על מה שכתב בזריקת הדם ברבים, דזה לא כפשיטות הש"ס ביומא כ"ה. ודלא כדברי החינוך והרמב"ם, שכל עבודה רק ביחיד. [עפ"י הספר הדרש והעיון]

"ותצא אש"

פירש"י, רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש, תדע שאחר מיתתן הזהיר הנוטרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש, כדאיתא בויקרא רבה.

וקשה, דהנה הרמב"ם בפ"א מהלכות ביאת מקדש ה"א כתב, כל כהן הכשר לעבודה אם שתה יין, אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס "ועבד" עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים, שנאמר, ולא תמותו. וכן שם בה"ח, כהן, שגידל שערו אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס "ועבד" חייב מיתה בידי שמים כשכור שעבד.

והנה את הקטורת יש להקטיר אך ורק על מזבח הזהב ולא במחתה. ולפי"ז כאן, כשהכניסו בני אהרן אש במחתה וכך הקטירו את הקטורת, כדכתיב ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש ושימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם, א"כ הקטרת הקטורת נעשתה שלא כדרך עבודתה וא"כ מדוע התחייבו מיתה.

ותירץ הגרמ"ס עפ"י מה שכתבו בתוספות ישנים [ביומא מ"ז. בד"ה הכא], הקשה ה"ר אלחנן, דהכא משמע שהיו מקטירין הקטורת בתוך המחתה וכן משמע נמי בקרא, דכתיב וקחו איש מחתתו ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת, וכן גבי נדב ואביהוא, ואילו בסדר תמיד משמע, שהיו עושין אותו על גבי מזבח הפנימי, דתנן התם (תמיד ל"ג). מי שזכה במחתה צבר גחלים על המזבח הפנימי ורדדן בשולי מחתה, ותדע שהיה צריך מזבח הפנימי. ואומר רבי, ודאי נשרף על המזבח וקטורת נדב ואביהוא ועדת קורח, שהקריבו במחתה, הוראת שעה היתה וגם היה על מזבח החיצון ולכן היה צריך להיות שם מחתה (דהיינו עצם הבאת הקטורת במחתה היתה כדין ונענשו רק על הבאת אש זרה אשר לא צוה אותם ה'). ולפי דברי התוספות ישנים, היתה ההקטרה כדרך עבודה ולכן התחייבו עליה מיתה.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל מִיִּשְׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיָּאֵל דִּד אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם קָרְבוּ שָׂאוּ אֶת אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה.

הק' הדעת זקנים מבעלי התוספות' וז"ל, אתמר בת"כ מכאן שאין הכהנים מטמאין למתים שהרי אלעזר ואיתמר לא נטמאו להם. ותימה, שהרי במקום אחר מצינו בפ"י שהכהנים מזהרין על טומאת מת דכתיב "לנפש לא יטמא בעמיו" [ולשם מה באה אזהרה זו]. ועוד אלעזר ואיתמר כהנים הדייטים היו ולמה לא נטמאו לאחיהם [שהרי מותר לכהן הדייט להיטמא לקרוביו]. וי"ל דהא דקאמר מכאן שהכהנים אין מטמאים למתים, היינו כהנים הדייטים ביום משחתם שאין מטמאים לקרובים, שיש להם דין כהנים גדולים.

וכן פ"י הרב בכור שור גבי "ראשיכם אל תפרעו" דאע"ג דכהנים הדייטים לא הוזהרו על פריעה ופרימה דמטמאין הן לקרוביהן, ביום משחתם הרי הן ככהנים גדולים. ונ"ל דהיינו האי דקאמר בסיפ' דקרא כי שמן משחת קדש עליהם, עכ"ל.

וכן ביאר הראב"ד את דברי התו"כ כאן (א-כה, כו) דאי' שם שמכאן שאין כהנים נטמאים, ופ"י הראב"ד שהיינו ביום משחתם דהו"ו ככ"ג. [ויעו' ברמב"ן כאן].

ובס' גילויני הש"ס כתב לתרץ שהרשות לכהן להיטמא לקרובו הוא "היתר" אבל לכתחילה אין רשות לסמוך על היתר. כבר הקדימו בספר קרבן אהרן על התו"כ. אולם כבר רבים תמהו עליו, שהרי מפורש בתו"כ (בפ' אמור, והובא בזבחים ק"ע"א) שיש חובה ליטמא, וכן נפסק ברמב"ם (פ"ב מה' אבל ה"ו) ובשו"ע (יו"ד סי' שעג ס"ג).

ובליקוטי 'שפת אמת' כתב לתרץ שלנדב ואביהוא היה דין של "הרוגי בית דין, והרוגי בי"ד אין הכהנים מיטמאים להם כמו שכל הרמב"ם להדיא (שם). השפ"א כיון למש"כ בספר צפנת פענח (למהרי"ט), וכן בשו"ת ושב הכהן. וע"ע בס' הדרש והעיון.

"ותצא אש מלפני ה'. ותאכל אותם וימתו לפני ה'" (י' ב')

סנהדרין נ"ב. נחלקו אמוראים, שלפי רב מתנה, שריפת נדב ואביהוא היתה שרפה ממש, כך שכל גופם נשרף ואילו לרבי אלעזר, היתה שריפת נשמה וגוף קיים. והתוס' שם [בד"ה ההיא שרפה ממש הוא], הקשו על רב מתנה, ואי'ת, והא אמרין בפרק הישן, סוכה כ"ה: מישאל ואלצפן היו (הטמאים) שנדחו לפסח שני, (דכתיב, במדבר ט' " ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח) ואי שריפה ממש הוא לא נטמאו כלל, שהרי אפר שרופין אינו מטמא? ותירצו וי"ל, דשלדן קיימת הוה, כדאמר בהמפלת (גדה כ"ז): מת שנשרף ושלדו קיימת טמא.

ובשו"ת יעב"ץ ח"ב סימן קס"ט, הביא בשם ספר פענח רזא בפרשת קורח, שכתב לישב את קושיית התוס', דמישאל ואלצפן נטמאו מעצם לז, וכוונתו, למדרש בבראשית רבה [פרשה כ"ח], שאדריינוס קיסר שאל את רבי יהושע בן חנניה, מהיכן הקב"ה מציף את האדם לעתיד לבוא, והשיב לו, מלז של שדרה, אייתיהו קמיה, נתנו במים לא נמחה, טחנו ברחיים ולא נטחן, נתנו באש ולא נשרף, נתנו על הסדן התחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונקבע הפטיש. וא"כ י"ל, דגם בנדב ואביהוא, אף שנשרפו אליבא דרב מתנה שרפה ממש, אבל עצם הלז שלהם נשאר, כיון שהוא לא יכול להשרף וממנו נטמאו מישאל ואלצפן. אבל קשה, דאם כל טומאתו של מישאל ואלצפן היתה מחמת עצם כשעורה, כיון שנטמאו מעצם הלז, א"כ לשיטת הרמב"ם בפ"ג מהלכות טומאת מת ה"ג, עצם כשעורה אינו מטמא במגע ובמשא, אלא רק מדרבנן. וכן כתב הרמב"ם בהקדמתו לסדר טהרות, דעצם כשעורה הוה דין אבות הטומאה מדרבנן כמו בית הפרס וארץ העמים, וא"כ קשה אמאי נדחו מישאל ואלצפן מעשיית הפסח במועדו, הרי בטומאה מדרבנן, לא דחינן לפסח שני ועושין הפסח בזמנו כפי שמצינו בטומאת בית הפרס (שהרמב"ם מדמהו לטומאת עצם כשעורה) דאינה דוחה מעשיית הפסח, כיון שחכמים לא העמידו את דבריהם במקום כרת, כמבואר בפסחים צ"ב: וכן נפסק ברמב"ם פ"ו מהלכות קרבן פסח ה"ה.

ועל כרחך צריכים לומר דרב מתנה, דס"ל דנדב ואביהוא נשרפו ממש, ס"ל כשיטת הראב"ד שחולק על הרמב"ם בפ"ג מהלכות טומאת מת ה"ג, דעצם כשעורה מטמא במגע מהתורה ובמשא, מהלכה למשה מסיני, וא"כ שפיר י"ל, דמישאל ואלצפן נטמאו מעצם הלז שאינו נשרף, כדברי הפענח רזא, כיון שטומאתו הוה מהתורה. או י"ל, דרב מתנה, דס"ל דנדב ואביהוא נשרפו ממש, ס"ל נמי כשיטת הרמב"ם שטומאת עצם כשעורה היא מדרבנן והטמאים שנדחו לפסח שני, לא הוה מישאל ואלצפן, שהרי הם לא נטמאו, אלא כמ"ד בברייתא שם בסוכה, שהטמאים האלה היו נושאי ארונו של יוסף או שהיו טמאי מת מצוה, ואם כן, ממילא לא קשה כלל קושיית התוס' הנ"ל בסנהדרין, שהרי כל קושייתם היתה רק לרבי עקיבא, דס"ל שם דהטמאים שנדחו לפסח שני היו מישאל ואלצפן, ושאלו למ"ד שריפה ממש, למה הם נדחו לפסח שני, אבל אם אנוחנן אומרים שהטמאים שנדחו היו נושאי ארונו של יוסף, א"כ לא קשה ולא מידי. [הדרוש והעיון]

שבת שלום ואורות אין סוף!!!

